

Đối với nhiều thế hệ, tôi là người lương thiện, mạnh khỏe và rất đáng tin.

Có kẻ gọi tôi là đấng Toàn Năng. Nhưng lại có người cảnh cáo rằng: sùng bái tôi là đắc tội! Tôi xin tự xưng danh tính: Tôi tên là đồng

ĐỒNG DOLLAR TỰ THUẬT

dollar. Thứ tín dụng in trên khổ 2,61x6,14 duim (1 duim = 2,54 cm), vẫn được thiên hạ gọi là dollar giấy.

Có thời, người ta lo tôi có thể đoạn mệnh - vì bị hồi phiếu thể chân. Nhưng hiện thời tôi vẫn được dùng, thậm chí còn nhiều hơn trước. Nếu hồi năm 1960, mỗi đầu người trung bình chỉ có 165,16 \$, thì hiện thời con số đã tới 888,85\$.

Tôi là loại tín dụng quan trọng nhất thế giới này, thiếu tôi, nền thương mại quốc tế sẽ đình đốn ngay tức khắc. Giá cả của mọi thứ - từ dầu mỏ của các nước vùng Vịnh cho tới cà phê Brasil - thấy thấy đều dùng tới tôi để tính toán mới êm xuôi.

Giờ thì mời các bạn nhìn kỹ điện mạo tôi hơn.

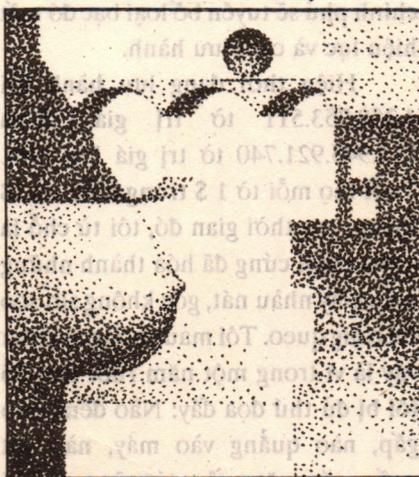
Một mặt, tôi được mang hình George Washington, do họa sĩ Hibert Stuart vẽ. Các cô thu ngân mọi ngân hàng lớn nhỏ đều thích đặt mặt này lên trên, bởi họ sợ lắm: dollar giá thường khắc hình tổng thống không sắc nét lắm.

Trên các mặt giấy bạc trị giá lớn hơn khác, tôi còn mang hình bảy vị tổng thống Hoa Kỳ, nhưng vị tất các bạn đã thêm để mắt tới mấy ông Mc Kinley, Cleveland hoặc Madison. Có điều từ 1969 trở đi, các loại giấy bạc 500, 1000, 5000 đều ngưng phát hành - đó là do chẳng mấy ai cần tới. Riêng chân dung S.P.Chase, bộ trưởng tài chính dưới thời Tổng thống Lincoln tại nhiệm, thì chỉ trang điểm cho loại

giấy bạc 10000 \$. Loại này hiện chỉ còn đầu 345 tờ; tổng số còn lại đều cũ nát cả, bởi được phát hành, tính tới giờ, đã hai chục năm có lẻ. Cảnh ngộ đó thì cả những loại giấy bạc khác, trước sau gì cũng phải "kinh qua", không cứ nó mang hình Madison hay Washington.

Thiên hạ có nói nhiều tới các

John Tompkins
(READER'S DIGEST)
Pleasantville - Mỹ

Minh họa: Giang Biên,

"mặt hiệu" in ở mặt sau tờ 1 dollar. Thật ra thì tờ nào mà chẳng giống tờ nào; vẫn con đại bàng giạng cánh với cái hình chóp mượn từ quốc huy Hợp Chúng Quốc.

Chính cái hình chóp với một con mắt in trên đỉnh đó đã khiến người ta chỉ trích bộ tài chính là thích dùng bí thuật để dọa người. Có người cho rằng đó là mặt hiệu của một thứ hội kín. Vì con mắt Thiên Nhãn nợ vốn là biểu tượng của hội Tam Điểm (Franklin và Washington trước vốn là hội viên), để chỉ trực giác thấu suốt của hội này.

Chính giới Mỹ có cái nghĩa chính thức như sau: Hình chóp khuyết đỉnh đó biểu trưng cho sức mạnh vật chất, cho căn bản của sự tăng trưởng và khát vọng vươn đến

sự toàn bích của quốc dân - Còn con mắt là biểu tượng của Thiên Nhãn, và chỉ sự chi phối của Tâm linh đối với Vật chất.

Bên trên hình chóp ghi một câu tiếng La Tinh, có nghĩa: "Thiên Nhãn chúc phước cho các hoạt động của chúng ta". Dưới chân hình chóp đề năm "1776"; và thấp hơn chút nữa: "Khởi đầu thời đại mới".

Trên đỉnh đầu con đại bàng mắt trắng nọ lấp lánh tới 13 ngôi sao. Trên ngực - một lá mộc in 13 vạch dọc đều nhau: con số các tiểu bang hồi Hoa Kỳ mới khai quốc. Chú đại bàng hiện ngang đó quắp bên chân trái 13 mũi tên tượng trưng cho binh đao; còn bên chân phải - một nhánh ôliu, tượng trưng cho Thái Bình. Đầu chim hướng về nhánh ôliu đó, tượng trưng cho ý nguyện mến chuộng Thái Bình hơn Bình Lửa. Nghe đồn phần trên lá mộc còn hàm ý chỉ Quốc Hội; đầu con đại bàng - quyền hành chính; còn chín chiếc lông đuôi - quyền hành pháp của quốc gia. Câu châm ngôn tiếng La Tinh có nghĩa: "Thống nhất trong sự đa dạng".

Tôi chào đời tại một nhà in ở Dalton, bang Massachusetts, trên một loại giấy chế tạo đặc biệt, gồm ba phần sợi bông vải và một phần sợi lanh. Mỗi cộc bạc mới ra lò cao đúng 1 duim, với 233 tờ. Soi dưới kính lúp, bạn sẽ thấy rất rõ những đường vân xanh đỏ xen kẽ, mảnh như những sợi tóc tơ một thiếu nữ đang yêu. Luật pháp liên bang nghiêm cấm tư nhân chế tạo loại giấy bạc nói trên, để đề phòng bạc giả.

Quản lý việc in ấn là phận sự của một cơ quan đặt tại quận Columbia, Washington. Cơ quan này có trong tay tới 14 máy in khổng lồ, làm việc suốt ngày đêm 24/24 tiếng. Mỗi ngày, họ cho ra lò 2 triệu 500 ngàn tờ. Giá công in một tờ 1 \$ cũng ngang với giá công in mỗi tờ 100 \$ - khoảng 2,5 cent. Con dấu đóng vào mỗi tờ

giấy bạc là thứ đặc biệt, đóng bằng máy ép áp lực nhờ vậy chỉ cần sờ tay cũng biết, và làm bạc giả rất khó mạo cái con dấu này.

Thống kê cho thấy, cứ 5 người Mỹ thì có một người có thể dễ dàng sao lại tôi trên máy xerox in màu. Vì thế, người ta luôn tìm mọi cách làm cho công nghệ in ấn rắc rối thêm: nếu bạn đưa tờ giấy bạc mới in lên chỗ sáng, bạn sẽ thấy ba chữ "U.S.A" và dòng chữ in chìm nhỏ tí, chỉ trị giá tờ bạc, rất rõ nét. Máy xerox cũng không thể nào sao lại những đường chỉ bằng polyester, chạy dọc suốt chiều dài mỗi tờ giấy bạc, dù là 1 \$.

Trên mặt phải, tôi còn mang hai dãy số màu xanh, dài tới 10 chữ số. Đó là số đăng ký của mỗi tờ giấy bạc được xuất xưởng. Gặp tờ nào in hỏng, người ta sẽ loại ngay, thay vào đó tờ khác, nhưng chữ cái chót cùng sẽ được thế bằng một dấu sao, để dễ phân biệt. Bên góc trái tôi còn mang một dấu mộc, mép viền răng cưa, để chứng tỏ tôi là do ngân hàng dự trữ liên bang phát hành.

Tuy vậy, thỉnh thoảng tôi vẫn bị

in sai. Cách đây vài năm, ngân hàng có tung ra một loạt giấy bạc với số đăng ký vừa lộn đầu, vừa không đúng mặt. Thủ phạm vụ sơ suất đó đã phải trả một giá đắt: nộp phạt cho mỗi tờ in sai tới 200 \$. Nhưng những dấu hiệu khác thường tuyệt nhiên chẳng phải lúc nào cũng do sơ suất. Chẳng hạn, có nhiều tờ giấy bạc đã in rành rành ở phía trên hai chữ "Hawaii". Có tờ, con dấu của bộ tài chính lại màu vàng, nguyên do: đó là loại tiền phát hành hồi thế chiến, để phòng lỡ bên địch có cướp được một món lớn, chính phủ sẽ tuyên bố loại bạc đó mất hiệu lực và cấm lưu hành.

Hiện thời đang lưu hành tới 4.358.753.511 tờ trị giá 1 \$ và 213.945.921.740 tờ trị giá lớn hơn. Tuổi thọ mỗi tờ 1 \$ trung bình có 18 tháng, sau thời gian đó, tôi từ chỗ là tờ bạc mới cứng đã hóa thành những mẩu giấy nhàu nát, góc không sứt sẹo thì cong queo. Tôi mau xuống mã như vậy là vì trong một năm rưỡi trời đó tôi bị đủ thứ đọa đày: Nào đếm, nào gấp, nào quẳng vào máy, nào vất xuống các mặt quầy ướt sũng, có khi

cả hàng trăm lần. Dấu sao chỉ ít tôi cũng đã giúp ích thiên hạ chi tiêu trong 400 thương vụ mua bán lớn nhỏ khác nhau.

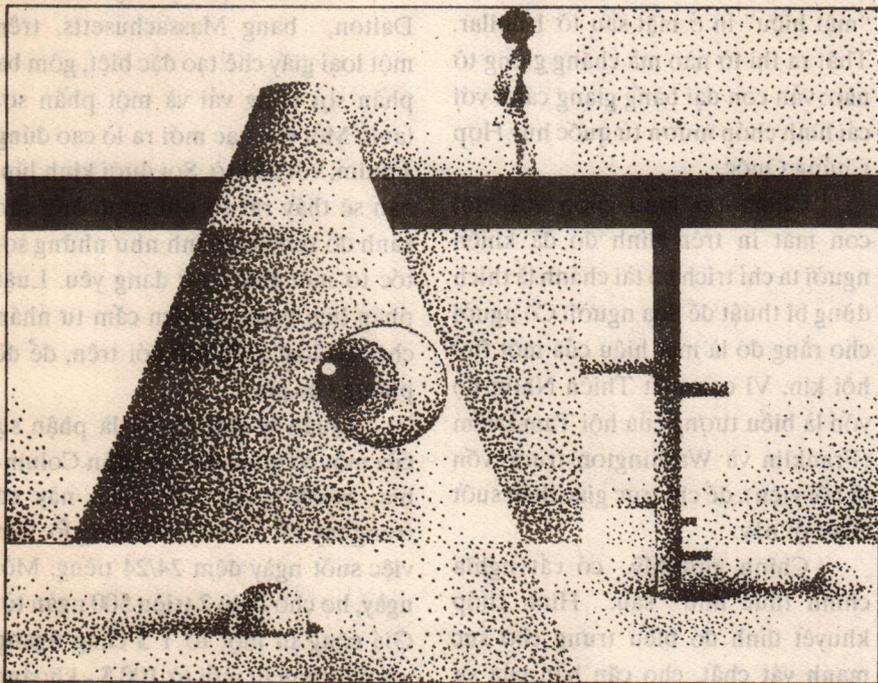
Mỗi ngày, ngân hàng nào trong số 12 ngân hàng liên bang cũng thu phát khoảng 100 triệu dollar. Khi máy phân loại tại những nơi đó cúi đầu chịu thua thì cũng chính là lúc đời tôi chua xót nhất: bị quẳng vào phòng "hỏa táng"! Ngày nào riêng ngân hàng New York cũng đã cho vào lò một số giấy bạc trị giá tới 35 triệu dollar, và loại bỏ trong đó ra tới 30 tờ dollar giả.

Trung bình mỗi năm còn có tới 30 ngàn người Mỹ đã gửi lên Washington những tờ giấy bạc chẳng may bị sém góc, nhàu nát trong máy giặt hoặc bị "xuống mã" do các sơ suất đủ kiểu, mà họ không thể phục hồi nổi. Cục ngân khố hiện bố trí tới 22 chuyên gia, chuyên giúp kéo dài tuổi thọ số giấy bạc nói trên.

Không cần đoán các bạn cũng dư sức biết: Loại 100 \$ thì trường thọ hơn loại 1 \$. Loại này thọ trung bình tới 20 năm. Trong số 1.025.239.910 tờ loại này, hiện có tới 91% vẫn yên vị trong các két sắt hoặc các rương hòm bí mật đủ kiểu. Đã vậy, thì chuyện chúng lâu rách tương chẳng cần bàn.

Điều duy nhất chúng tôi dám nói chắc là trị giá của tôi trên thương trường quốc tế hiện cứ trời sụt luôn. Nhiều lúc tôi hy vọng lại hùng mạnh như mới đây - hồi giữa thập niên 80; nhưng chẳng bao lâu sau, tôi lại thấy mình hơi hão huyền. Tuy vậy, chuyện tôi thăng trầm đó xin các bạn đừng bận tâm lắm bởi lẽ còn rất lâu lắm tôi mới phải dứt hẳn áo ra đi. Vì thế nên xin các bạn cứ giữ tôi cho kỹ, nếu hầu bao các bạn có hân hạnh được tôi chiếu cố.

VƯƠNG DUY dịch
(theo Zarubeshom số
48.1989)

Minh họa: Giang Biên